

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 6 juni 1933 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statlig
exportkreditgaranti jämte två i ämnet väckta motioner.*

I en till riksdagen avlåten, den 17 mars 1933 dagtecknad proposition, nr 245, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att dels medgiva, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet anförts samt enligt de närmare bestämmelser, som kunna bliva av Kungl. Maj:t meddelade, svenska staten må till belopp av högst 100 miljoner kronor iklädas betalningsansvar för exportkrediter för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske, dels besluta, att de premier, som erläggas för beviljad exportkreditgaranti, skola överföras till en av riksgäldskontoret förvaltd fond, från vilken skola täckas såväl de förluster, som kunna uppkomma å ifrågavarande verksamhet, som ock administrationskostnader för det organ, som jämlikt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande kan komma att inrättas för verksamhetens handhavande, dels ock besluta, att fullmäktige i riksgäldskontoret skola, i den mån omförmälda fond icke därtill förslår, förskottera medel för infriande av ifrågavarande garantiförbindelser samt för täckande av nämnda administrationskostnader.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till omförmälda statsrådsprotokoll.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen före avlåtandet av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition väckta motioner, nämligen

dels en inom andra kammaren av herr *K. Kilbom m. fl.* väckt motion (II: 139), vari hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga regeringen att för exportkredit till Sovjet-Unionen och andra köpare, som kunde lämna betryggande garantier för betalning, av i Sverige tillverkade industriprodukter teckna statens garanti intill ett belopp av 80 miljoner kronor samt att bemyndiga regeringen att fastställa de närmare villkoren och formerna för garantin ifråga,

dels ock en inom andra kammaren likaledes av herr *K. Kilbom m. fl.* väckt motion (II: 140), vari hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga

regeringen att för exportkredit till Sovjet-Unionen och andra köpare, som kunde lämna betryggande garantier för betalning, av i Sverige frambringade lantbruksprodukter teckna statens garanti intill ett belopp av 20 miljoner kronor samt att bemyndiga regeringen att fastställa de närmare villkoren och formerna för garantin ifråga.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas till motionen II: 139.

I skrivelse den 17 december 1932 har *styrelsen för Sveriges allmänna exportförening* hemställt om vidtagande av åtgärder för införande i Sverige av statlig exportkredit i form av s. k. exportkreditgaranti.

Över denna framställning hava yttranden avgivits av kommerskollegium, statskontoret, fullmäktige i riksgäldskontoret och fullmäktige i riksbanken.

Kommerskollegium, som ansett grundad anledning föreligga att förorda en statlig exportkreditgaranti, har i huvudsaklig överensstämmelse med av exportföreningen uppdragna riktlinjer utarbetet preliminärt förslag till kungörelse angående statsgaranti för exportkredit jämte motivering. Sedan exportföreningen, som beretts tillfälle att yttra sig över förslaget med tillhörande motivering, i huvudsak anslutit sig till detsamma, har förslaget i anledning av vissa av exportföreningen framställda erinringar överarbetats inom kollegium.

Kommerskollegii sålunda överarbetade förslag innehåller huvudsakligen följande:

I 1 § stadgas, att för befrämjande av den svenska exporten till utlandet statsgaranti skall kunna beviljas för exportkredit.

I 2 § meddelas föreskrift, att prövning av frågan om beviljande av statsgaranti för exportkredit skall ankomma på statens exportkreditnämnd, vars ledamöter skola förordnas av Konungen.

Enligt 3 § har näringsidkare, som vill komma i åtnjutande av statsgaranti för exportkredit, att därom till nämnden ingiva framställning.

I 4 § bestämmes, att statsgaranti för exportkredit må allenast beviljas den, som gjort sig känd för redbarhet och i övrigt prövas lämplig för erhållande av ifrågavarande förmån.

I 5 § föreskrives, *dels* att statsgaranti för exportkredit skall kunna beviljas för högst 60 procent av a) ogulden köpeskilling för inhemska alster av industri, jordbruk eller fiske, som försäljas till utlandet, eller b) ersättning för utförande av arbete i utlandet (entreprenad), varigenom i avsevärd omfattning sysselsättning beredes åt svensk arbetskraft, *dels ock* att sammanlagda beloppet av samtidigt gällande garantier ej må överstiga etthundra miljoner kronor.

Enligt 6 § skall betalningsskyldighet på grund av beviljad statsgaranti för exportkredit inträda, när den, som erhållit krediten, på grund av obestånd ej gäldat till betalning förfallet belopp. Är överenskommelse träffad, att garantin jämväl skall omfatta annan anledning till utebliven betalning än nu sagts, skall vad sålunda avtalats gälla.

I 7 § stadgas, att för bestridande av exportkreditnämndens förvaltningskostnader ävensom för täckande av de förluster, som genom statsgarantin må uppstå, skall av den, som erhåller garantin, erläggas en premie, som

fastställes av nämnden med hänsyn till kredittidens längd samt övriga på kreditrisken inverkan omständigheter.

Enligt 8 § skall Kungl. Maj:t meddela närmare anvisningar för exportkreditnämndens verksamhet ävensom de ytterligare föreskrifter, som, för tillämpning av vad i kungörelsen är stadgat, må finnas erforderliga.

Statskontoret har anfört, att statskontoret funne de till förmån för de föreslagna åtgärderna förebragta skälen värda synnerligt beaktande. Med hänsyn härtill funne sig statskontoret icke böra motsätta sig förslaget. Beträffande den närmare utformningen av förslaget ville statskontoret ifrågasätta lämpligheten av att åt en nämnd, vars medlemmar icke handlade under tjänstemannaansvar, gäves rätt att iklåda statsverket ansvarsförbindelser till så stora belopp, som här vore i fråga. Enligt statskontorets uppfattning skulle lämpligen någon statlig myndighet, förslagsvis kommerskollegium, kunna anförtros de uppgifter, som skulle ankomma på exportkreditnämnden. För tillgodoseende av denna verksamhet borde kommerskollegium erhålla förstärkning av sakkunniga på industriens, bankväsendets och handelsområden.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava ansett sig böra tillstyrka vissa begränsningar såväl beträffande det totala garantibeloppet som i fråga om statsgarantins procentuella andel av köpeskillingen för exportvarorna.

Fullmäktige i riksbanken hava — trots betänkligheter, åt vilka de givit uttryck — dock ej velat avstyrka, att ett statligt garantisystem till stöd för exporten kommer till stånd. Avgörande för fullmäktiges ståndpunkt vore, anföra fullmäktige, därvid hänsyn till de ökade arbetsmöjligheter, som genom en dylik anordning möjligen kunde beredas. Fullmäktige förutsatte dock, att det toges under allvarligt övervägande, huruvida ej en nedsättning av maximibeloppet för den statliga garantin borde ske. Därjämte ville fullmäktige understryka exportföreningens uttalande, att ett dylikt statligt ingripande borde betraktas såsom en på grund av den svåra depressionen framtingad exceptionell åtgärd, vilken borde avvecklas så snart förhållandena det medgäve.

För egen del har departementschefen anfört huvudsakligen följande:

»Styrelsen för Sveriges allmänna exportförening har väckt förslag om införande i vårt land av ett statligt exportkreditsystem. Samtidigt som styrelsen framhållit, att vissa betänkligheter av principiell och annan art kunna anföras mot förslaget, har styrelsen till stöd för framställningen bland annat åberopat, att utländska konkurrenter med hjälp av statliga kreditåtgärder i stor utsträckning vunne insteg på olika avsättningsfält på den svenska exportens bekostnad, vilket bidroge till ökad arbetslöshet och innebure allvarliga vådor för framtiden. Kommerskollegium har tillstyrkt exportföreningens framställning och utarbetat närmare förslag i ämnet. Övriga myndigheter, vilka yttrat sig i frågan, hava uttalat sig i tillstyrkande riktning eller förklarat sig icke vilja avstyrka den föreslagna anordningen.

För egen del finner jag mig ock böra förorda, att i nuvarande brydsamma tidsläge statliga åtgärder till stödjande av exporten vidtagas. De skäl, som från skilda håll anförts till förmån härför, synas mig så beaktansvärda, att de betänkligheter, som otvivelaktigt kunna framföras, böra få vika. Snart sagt alla med Sverige konkurrerande länder i

Europa hava ock infört statliga exportkreditsystem i syfte att stödja sina exportnäringar och underlätta avsättningen på utlandet. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att förslag i ämnet förelägges riksdagen, varvid jag emellertid förutsätter, att dessa åtgärder, som sålunda vidtagas på grund av nu föreliggande särskilda förhållanden, komma att avvecklas, så snart läget det medger.

Såsom exportföreningen erinrat, kan ett statligt exportkreditsystem anordnas antingen som ren exportkredit, som exportkreditförsäkring eller som statlig exportkreditgaranti. Av föreningen och kommerskollegium har det sistnämnda alternativet förordats såsom det för vårt land lämpligaste. Fullmäktige i riksbanken hava emellertid uttalat, att det borde undersökas, huruvida ej statens understöd kunde lämnas i form av återförsäkring, varvid kreditrisken i första hand skulle övertagas av ett enskilt försäkringsbolag. I anledning härav har inom handelsdepartementet utredning verkställts rörande detta spörsmål. Det har därvid befunnits, att försäkringslinjen för närvarande icke torde vara framkomlig. Vid sådant förhållande och då av de återstående möjligheterna garantisystemet synes vara att föredraga, tillstyrker jag, att statens medverkan lämnas i denna form.

I anslutning till exportföreningens förslag har kommerskollegium förordat, att sammanlagda beloppet av samtidigt gällande exportkreditgarantier ej må överstiga etthundra miljoner kronor. Fullmäktige i riksgäldskontoret hava föreslagit en avsevärd sänkning av detta belopp. Jämväl fullmäktige i riksbanken hava uttalat sig för en begränsning av totalbeloppet. För egen del biträder jag kommerskollegii förslag.

För behandling och prövning av ärenden rörande statlig exportkreditgaranti har kommerskollegium på förslag av exportföreningen förordat tillskapande av ett särskilt organ, förslagsvis benämnt exportkreditnämnden. Till denna mening ansluter jag mig. Nämnden bör förordnas av Kungl. Maj:t. Jag förutsätter, att det slutliga avgörandet i frågor, som tillhöra nämndens handläggning, skall ligga hos nämnden. Med hänsyn härtill och till de betydande ansvarsbelopp för statsverket, varom här blir fråga, böra de statliga och allmänna intressena i första hand representeras inom nämnden. Dessutom bör nämnden innesluta sakkunskap å olika områden av näringslivet. Antalet ledamöter synes böra bestämmas till fem eller högst sju.

Av vikt är, att exportkreditnämnden ordnar sin organisation och sin verksamhet på det mest praktiska sätt, möjliggörande effektivitet i arbetet och snabbhet i expeditionen av fattade beslut. Befogenhet bör tillkomma nämnden att av verk och myndigheter infordra de uppgifter, som kunna visa sig erforderliga, ävensom att tillkalla personer med speciell sakkunskap å de områden, som beröras av nämndens verksamhet. Nämnden bör äga antaga för arbetets utförande nödig personal. Kungl. Maj:t bör utfärda instruktion för nämnden, liksom de bestämmelser i

övrigt, som kunna finnas av behovet påkallade. Härvid bör behörigt beaktande givas åt de synpunkter, som framkommit i de av mig i det föregående återgivna remissyttrandena i ifrågavarande ärende.

Såsom allmän förutsättning för att kunna komma i åtnjutande av exportkreditgaranti torde i anslutning till vad kommerskollegium föreslagit böra gälla, att vederbörande skall hava gjort sig känd för redbarhet och i övrigt besitta erforderliga kvalifikationer.

På sätt kommerskollegium föreslagit, bör statsgaranti kunna medgivas för inhemska, till utlandet försålda alster av såväl industri som jordbruk och fiske. I likhet med fullmäktige i riksbanken finner jag däremot tillräcklig anledning icke föreligga att förorda garantins utsträckande jämväl till entreprenadarbeten, som utföras i utlandet.

Statsgarantin synes mig böra omfatta högst 60 procent av den kredit, som av exportören lämnas. Exportörens självrisk bör sålunda avse minst 40 procent därav. Det närmare avvägandet av garantins omfattning i de särskilda fallen bör överlämnas åt exportkreditnämnden, liksom ock frågan om den tid, exportkreditgarantin må omfatta, vilken tid bör bliva beroende av olika föreliggande omständigheter såsom varuslag, land och rådande konkurrensförhållanden. Jag förutsätter, att exportkreditnämnden vid dessa frågor bedömande iakttager all nödig varsamhet.

I anslutning till vad kommerskollegium föreslagit bör statens betalningskyldighet på grund av beviljad statsgaranti för exportkredit kunna inträda icke blott, när den, som erhållit krediten, på grund av obestånd underlåtit att fullgöra likvid, utan även vid utebliven betalning av sådana orsaker som allmänt moratorium i köparens land, valutaspärr o. dyl.

För beviljad exportkreditgaranti bör i enlighet med kommerskollegii förslag erläggas en lämpligt avvägd premie. Vid dess beräkning bör hänsyn tagas till olika inverkan omständigheter såsom kredittidens längd, det exportland, varom fråga är, andra förefintliga riskmoment och varans art, liksom ock därtill att premien jämväl bör innefatta bidrag till täckande av nämndens administrationskostnader.

De premier, som erläggas för beviljad exportkreditgaranti, torde böra överföras till en fond, från vilken böra täckas såväl de förluster, som kunna uppkomma å ifrågavarande verksamhet, som ock administrationskostnaderna för exportkreditnämnden. Nämnda fond synes, såsom fullmäktige i riksgäldskontoret framhållit, böra enligt närmare bestämmelser av Kungl. Maj:t förvaltas av riksgäldskontoret. I den mån fonden icke förslår för infriande av ifrågavarande garantiförbindelser samt för täckande av nämnda administrationskostnader, torde medel böra förskötteras genom riksgäldskontorets försorg.»

Det förslag, som i här förevarande proposition förelagts riksdagen, innebär att vårt land genom införande av ett statligt exportkreditsystem skulle stödja sina exportnärings och underlätta avsättningen på utlandet. Här-

igenom skulle också — vilket enligt utskottets förmenande är av betydelse ej blott för stunden utan även och kanske främst med tanke på framtiden — möjliggöras ett bibehållande av marknader, vilka äro av värde för den svenska exporten, på samma gång som det ej synes vara uteslutet, att nya marknader skulle kunna förvärfvas.

Utskottet har ansett den föreslagna åtgärden vara av den art, att den synes kunna behandlas fristående från övriga till utskottet hänskjutna ärenden.

Ehuru utskottet ingalunda förbiser de olägenheter och risker, som, på sätt anförts i flera av de i ärendet avgivna utlåtandena, äro förbundna med upptagandet av en statlig verksamhet av förevarande art, har utskottet likväl ansett sig böra förorda en sådan åtgärd. I likhet med departementschefen utgår utskottet härvid från att denna verksamhet, som motiveras av nu föreliggande särskilda förhållanden, kommer att avvecklas så snart läget det medger.

Med hänsyn till den tillfälliga karaktär, som sålunda måste anses utmärka den föreslagna anordningen, finner sig utskottet böra förorda, att medgivandet att ikläda staten betalningsansvar av nu ifrågasatt art begränsas till tiden till och med utgången av nästkommande budgetår. Där est en fortsättning av denna statliga stödverksamhet finnes av behovet påkallad — givetvis utöver avvecklandet av redan beviljade garantier — lärers alltså frågan böra underställas riksdagens förnyade prövning.

Det förslag till ett statligt exportkreditsystem genom exportkreditgaranti, som här framlagts, har i fråga om sina huvuddrag synts utskottet innebära en med hänsyn till föreliggande omständigheter godtagbar lösning, och utskottet vill därför i princip uttala sin anslutning därtill.

I fråga om det framlagda förslagets närmare utformning har utskottet ansett sig böra göra följande erinringar.

Vad till en början beträffar det sammanlagda belopp, vartill samtidigt gällande exportkreditgarantier högst böra få uppgå, innebär Kungl. Maj:ts förslag, att detta belopp skall bestämmas till etthundra miljoner kronor. Fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret hava i sina i ärendet avgivna utlåtanden uttalat sig för en sänkning — fullmäktige i riksgäldskontoret för en avsevärd sådan — av det föreslagna beloppet. De skäl, som härför anförts, kunna enligt utskottets förmenande icke fränkännas berättigande. Utskottet vill framhålla, att det här gäller en för svenska förhållanden i stort sett oprövad verksamhet. Erfarenhet saknas såväl om den utsträckning, i vilken framställningar om statens kreditgaranti komma att göras, som om statens sannolika förlustrisk. Med hänsyn härtill och till det förhållandet, att enligt vad utskottet nyss föreslagit medgivandet till statlig exportkreditgaranti bör avse allenast tiden till och med utgången av budgetåret 1933/1934, har utskottet ansett sig böra förorda en nedsättning till sjuttiofem miljoner kronor av det belopp, vartill samti-

digt gällande exportkreditgarantier högst böra få uppgå. Uppenbarligen skall i det högsta belopp, för vilket staten sålunda må på en gång stå i ansvar, inräknas vad staten kan hava fått utgiva på grund av åtaganden av här ifrågavarande slag.

För att de syften, vilkas förverkligande avses med förslaget, skola kunna effektivt tillgodoses, har det syntts utskottet av vikt, att prövningen av hithörande frågor äger rum under fria former och under anlåtande i möjligaste mån av praktisk erfarenhet, dock utan att statens intressen härigenom bliva åsidosatta. I likhet med departementschefen finner utskottet de starkaste skälen tala för att behandlingen och prövningen av ärenden rörande statlig exportkreditgaranti handhavas av en särskild nämnd, i statsrådsprotokollet förslagsvis benämnd exportkreditnämnden, inom vilken, såsom departementschefen framhållit, de statliga och allmänna intressena böra vara i första hand representerade. De närmare bestämmelser rörande nämndens sammansättning och verksamhet, som av departementschefen angivits, hava ej givit utskottet anledning till erinran.

En viktig faktor vid prövningen av ansökningar om exportkreditgaranti är givetvis sökandens ekonomiska förutsättningar och övriga kvalifikationer. Härvid bör — med hänsyn till att, såsom i det föregående framhållits, syftet med den ifrågasatta statsverksamheten är icke blott bibehållandet av gamla utan även om möjligt förvärvandet av nya exportmarknader — beaktas, att garanti bör kunna komma ifråga, förutom för äldre exportfirmor, även för sådana företag, som söka upptaga en ny export. Däremot vill utskottet understryka vikten av att vid beviljande av exportkreditgaranti i möjligaste mån förebygges, att osund pris konkurrens med stöd av denna garanti kan komma att utövas. I detta sammanhang vill utskottet vidare framhålla, att garanti stundom bör kunna meddelas även i sådana fall, där köparen är en svensk person eller en svensk ekonomisk sammanslutning, som utövar verksamhet i det land, dit varan avsetts att exporteras.

Departementschefen har icke funnit tillräcklig anledning föreligga att förorda garantins utsträckande jämväl till entreprenadarbeten, som utföras i utlandet. I huvudsak ansluter sig utskottet till denna uppfattning. Emellertid torde möjlighet böra hållas öppen för att garanti i särskilda fall skall kunna erhållas för entreprenader i förening med industrileveranser. Enahanda torde förhållandet böra vara i fråga om garanti för till utlandet levererade alster av svensk teknisk konsulterande verksamhet, såsom undersökningar, utlåtanden, ritningar och kontrollantskap av svenska ingenjörer, särskilt i sådana fall, då dylik verksamhet kan bliva av indirekt betydelse för svenska exportindustrier, exempelvis inom de elektrotekniska och mekaniska branscherna.

En fråga, som inom utskottet varit föremål för ingående överväganden, har varit omfattningen av statens förlustrisk. Departementschefens yttrande i denna del innehåller, att statsgarantin skall omfatta högst 60 pro-

cent av den kredit, som av exportören lämnas, vadan exportörens självrisk sålunda komme att avse minst 40 procent därav. Utskottet har funnit vad sålunda föreslagits kunna tolkas på två sätt. Antingen skulle statens garanti som regel omfatta 60 procent av den vid varje särskilt tillfälle utestående krediten, så att, när exempelvis av en lämnad kredit hälften inbetalats, statens garanti vid den tidpunkten skulle omfatta 60 procent av den återstående hälften, d. v. s. 30 procent av det ursprungligen lämnade kreditbeloppet, o. s. v. Eller också skulle statens garanti avse 60 procent av det ursprungliga kreditbeloppet, så att, när denna andel av kreditbeloppet inbetalats, statsgarantin icke skulle kunna ytterligare tagas i anspråk.

Utskottet har vid övervägande av frågan, åt vilketdera beräkningssättet bör givas företräde, funnit det sistnämnda vara att föredraga ur synpunkten av statens intresse att begränsa sin förlustrisk. Det måste tydligen vara en fördel för staten, att dess ansvar för en lämnad kredit avlyftes redan när 60 procent av kreditbeloppet influtit i stället för att i större eller mindre omfattning kvarstå ända till dess den slutliga likviden äger rum. Det torde ej heller med fog kunna göras gällande, att med en sådan anordning av statens deltagande i förlustrisken den enskilde exportörens intresse icke skulle bliva efter omständigheterna vederbörligen tillgodosett. Utskottet anser sig således böra förorda, att statens garanti högst skall avse, att ett belopp, uppgående till 60 procent av den av exportören lämnade krediten, kommer att inflyta.

Emellertid har utskottet funnit sig böra föreslå ett undantag från den nu angivna normen för statens deltagande i förlustrisken. Detta undantag hänför sig till export av vissa av jordbrukets och fiskerinäringens produkter.

Erfarenheterna från den i statsrådsprotokollet omförmälda verksamheten med s. k. hjälpkrediter hava nämligen givit vid handen, att i fråga om export av dylika alster behov av ett mera omfattande statsunderstöd gör sig gällande. Man har här att göra med en mängd små producenter, för vilka det ofta är utslutet att själva lämna någon som helst kredit och som endast i ringa utsträckning kunna beräknas få diskontera de växlar, som av köparen lämnas, därest statens garanti omfattar endast nyssberörda 60 procent.

Under sådana förhållanden har utskottet, med hänsyn till angelägenheten av att det svenska jordbruket och fisket jämväl i här förevarande hänseende må erhålla ett välbehöfligt stöd, ansett sig böra förorda, att av den av utskottet tillstyrkta garantisumman av 75 miljoner kronor — vilken givetvis i sin helhet skall avse alster av såväl industri som jordbruk och fiske — ett belopp av högst 6 miljoner kronor skall kunna tagas i anspråk för att i större utsträckning än som i andra fall är medgivet användas för att understödja exporten av vissa alster av jordbruk och

fiske. Detta understöd bör kunna erhålla formen av en garanti, som omfattar mer än 60 procent av kreditbeloppet upp till, där så befinnes erforderligt, hela detta belopp, dock att, när omständigheterna därtill giva anledning, exporten bör kunna helt eller delvis av exportkreditnämnden finansieras genom att köpesumman omedelbart utbetalas till säljaren.

De alster av jordbruk och fiske, utskottet i detta sammanhang närmast avsett, äro levande hästar, nötkreatur, får och svin ävensom utsädesvaror samt fisk och fiskprodukter. Emellertid torde det böra ankomma på exportkreditnämnden att avgöra, i vilka fall exportkreditgaranti av nu angiven art bör ifrågakomma.

Vad beträffar omfånget av garantin finner utskottet värdet av den ifrågasatta anordningen bliva problematiskt, om ej — såsom jämväl departementschefen förutsatt — statens betalningsskyldighet skall kunna inträda icke blott när den, som erhållit krediten, på grund av obestånd underlåtit att fullgöra likvid, utan även vid utebliven betalning av sådana orsaker som allmänt moratorium i köparens land, valutaspärr och dylikt. Däremot anser utskottet, att de kursrisker, som uppstå vid kreditavtal, träffade i utländsk valuta, icke falla inom ramen av de riskmoment, som motivera ett statens ingripande av ifrågavarande slag, och att de följaktligen icke böra kunna täckas av statens garanti.

Frågorna rörande garantins omfång torde böra av exportkreditnämnden prövas från fall till fall. Härvid torde exempelvis böra observeras, att i de fall, då prövningen av köparens solvens ej för exportören medför större svårigheter än vad som kan anses normalt vara fallet, säljaren ej bör kunna påräkna statsgaranti för bristande solvens.

Utskottet biträder förslaget om att för beviljad exportkreditgaranti en lämpligt avvägd premie bör erläggas. Vid premiens beräkning bör, såsom departementschefen framhållit, hänsyn tagas till olika inverkan omständigheter, såsom kredittidens längd, förhållandena inom det exportland, varom fråga är, andra förefintliga riskmoment och varans art. Jämväl i de fall av export, där enligt vad ovan anförts köpesumman kan komma att av exportkreditnämnden omedelbart förskottas, synes premie böra erläggas, avvägd med hänsyn till statens förlustrisk. Premie bör så beräknas, att den innefattar jämväl bidrag till täckande av exportkreditnämndens administrationskostnader.

Vad särskilt kredittidens längd beträffar bör denna bliva föremål för en omsorgsfull prövning av nämnden i varje särskilt fall. En lång kredittid ökar helt naturligt statens risk och måste alltså inverka på premiens bestämmande.

De bestämmelser, som förutsättas komma att av Kungl. Maj:t meddelas för verksamhetens handhavande, torde böra innefatta föreskrifter avseende att trygga rätt för staten att hålla sig till köparen för återfående av vad staten på grund av ingången garantiförbindelse eller såsom ome-

delbart förskott kan hava till exportören utgivit ävensom angående de åtgärder, som böra vidtagas för dylika fordringars indrivande.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran.

Såsom utskottet redan inledningsvis framhållit, förbiser utskottet ingalunda de olägenheter och risker, som äro förbundna med upptagandet av en statlig verksamhet av ifrågavarande art. När utskottet ändock ansett sig kunna i den utsträckning, som nu skett, förorda Kungl. Maj:ts förslag, har detta skett under den bestämda förutsättningen, att den lämnade fullmakten kommer att begagnas med iakttagande av stor försiktighet när det gäller att ikläda staten ekonomiska risker. De angivna riktlinjerna för statens ifrågavarande medverkan till exportens stödjande ställa tydligen betydande krav på exportkreditnämndens insikter och omdömesgillhet. Oavsett dessa riktlinjer kommer det ytterst att bero av det sätt, varpå nämnden fullgör sina åligganden, huruvida å ena sidan det med förslaget avsedda syftet skall kunna tillgodoses och å andra sidan staten icke tillskyndas några mera allvarliga förluster.

Vad slutligen beträffar de i motionerna II:139 och II:140 framförda yrkandena, i vad dessa avse längre gående åtgärder än vad utskottet i det föregående tillstyrkt, hemställer utskottet, att desamma icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,

a) medgiva, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 17 mars 1933 anförts och med iakttagande av de synpunkter, vilka av utskottet i det föregående framhållits, samt enligt de närmare bestämmelser, som kunna bliva av Kungl. Maj:t meddelade, svenska staten må under tiden till och med utgången av budgetåret 1933/1934 till belopp av högst 75 miljoner kronor iklädas betalningsansvar för exportkrediter för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske,

b) medgiva, att av nyssberörda belopp av 75 miljoner kronor högst 6 miljoner kronor må tagas i anspråk för finansiering av export av inhemska alster av jordbruk och fiske i enlighet med de särskilda riktlinjer, vilka av utskottet i det föregående härutinnan angivits,

c) besluta, att de premier, som enligt vad ovan anförts böra erläggas, skola överföras till en av riksgäldskontoret förvaltad fond, från vilken skola täckas såväl de förluster, som kunna uppkomma å ifrågavarande verksamhet, som ock administrationskostnader för det organ, som jämlikt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande kan komma att inrättas för verksamhetens handhavande,

d) besluta, att fullmäktige i riksgäldskontoret skola, i den mån omförmälda fond icke därtill förslår, förskottera medel för bestridande av utgifterna för statens ifrågavarande verksamhet;

II. att motionerna II:139 och II:140 av herr Kilbom m. fl., i den mån de icke kunna anses besvarade med vad utskottet under I. hemställt, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 juni 1933.

På särskilda utskottets vägnar:

FELIX HAMRIN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sigfrid Hansson, Johansson* i Fredrikslund, *von Stockenström, Björnsson, Westman, Sederholm, Wohlin, Lindström, Bagge, Pauli, Forstund* och *Löfgren* samt

från andra kammaren: herrar *Hamrin, Jansson* i Falun, *Lindman, Lindqvist, Olsson* i Kullenbergstorp, *Fast, Nilsson* i Landeryd, *Olsson* i Gävle, *Linnér, Pehrsson* i Bramstorp, *Andersson* i Tungelsta och *Andersson* i Malmö.

Reservationer:

1) av herr *Björnsson*, som ansett, att utskottets utlåtande i nedan angivna del bort hava följande lydelse:

»Vad beträffar — — — (sid. 9) — — — valutaspärr och dylikt. I likhet med fullmäktige i riksbanken håller utskottet före, att det måste anses principiellt riktigt, att statens garanti även bör kunna omfatta det riskmoment av allmän natur, som kursrisken utgör. De svårigheter, som kunna uppkomma för säljaren vid stora kursfluktuationer, äro av den allvarliga beskaffenhet, att ett förbud mot att garanti lämnas för kursförluster måste väsentligt minska värdet av den ifrågasatta statliga stödverksamheten. Givetvis bör å andra sidan vid framställnings prövande särskild hänsyn tagas till den ökade risk, som en garanti även i nu avsett hänseende innebär för staten.

Frågorna rörande etc.»

2) av herr *Lindqvist*.